

INKLYUZIV ARALASH TA'LIMDA KORREKTIV QAYTA ALOQA: TALABALAR TUSHUNISHI VA FAOLLIGIGA TA'SIRI

Murodova Dilafruz Shokirovna

Millat umidi universiteti katta o'qituvchisi

Email : murodovadilafruz01@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur tezisdagi aralash (blended) til ta'limi sharoitida inklyuziv korrekktiv qayta aloqaning talabalarning o'quv materialini tushunishi va ta'lim jarayonidagi faolligiga ta'siri nazariy-metodologik jihatdan tahlil qilinadi. Korrekktiv qayta aloqa xatoni ko'rsatish vositasi emas, balki talabaga xatoni anglash, tuzatish, qayta ishlash va keyingi faoliyatda qo'llash imkonini beruvchi shakllantiruvchi pedagogik mexanizm sifatida qaraladi. Inklyuziv yondashuv Universal Design for Learning (UDL) tamoyillari asosida turli formatdagi — yozma, og'zaki, audio, video, vizual va metalingvistik feedbackdan foydalanishni nazarda tutadi. Tahlil natijasida samarali feedback aniq, o'z vaqtida, konstruktiv, tushunarli, multimodal va keyingi faoliyatga yo'naltirilgan bo'lishi kerakligi aniqlandi.

Kalit so'zlar: inklyuziv ta'lim, korrekktiv qayta aloqa, aralash ta'lim, til o'rganish, talaba faolligi,

Аннотация. В статье теоретически и методологически анализируется влияние инклюзивной корректирующей обратной связи в условиях смешанного языкового обучения на понимание учебного материала и вовлечённость студентов. Корректирующая обратная связь рассматривается не только как средство указания на ошибку, но и как педагогический механизм, который помогает обучающемуся осознать ошибку, исправить её, переработать полученную информацию и применять усвоенный вариант в последующей деятельности.

Инклюзивный подход соотносится с принципами Universal Design for Learning и предполагает предоставление обратной связи в различных форматах: текстовом, аудио, видео, устном, визуальном и метаязыковом. На основе анализа научной литературы предлагается концептуальная модель, связывающая качество обратной связи с пониманием, вовлечённостью, саморегуляцией и активным использованием feedback. Обосновывается необходимость делать корректирующую обратную связь понятной, своевременной, конструктивной, мультимодальной и ориентированной на активную реакцию обучающегося.

Ключевые слова: инклюзивное образование, корректирующая обратная связь, смешанное обучение, изучение языка, понимание, вовлечённость студентов,

Universal Design for Learning, формирующее оценивание, метакогниция, мультимодальная обратная связь.

Abstract. This article examines, from a theoretical and methodological perspective, how inclusive corrective feedback in blended language learning can influence students' comprehension and engagement. Corrective feedback is conceptualised not simply as error indication but as a formative pedagogical mechanism that enables learners to notice errors, understand why they occur, revise their performance, and transfer improved forms to subsequent tasks. An inclusive approach is linked to the principles of Universal Design for Learning (UDL), particularly the provision of multiple means of engagement, representation, and action and expression. The paper argues that blended environments can make corrective feedback more accessible by combining teacher-mediated oral feedback with written, audio, video, visual, metalinguistic, and technology-supported feedback.

A conceptual framework is proposed to explain the relationship among feedback accessibility, comprehension, learner engagement, self-regulation, and subsequent performance. The literature indicates that corrective feedback has a meaningful positive effect on second-language development, while engagement with feedback is a critical condition for converting feedback into learning. The article concludes with practical recommendations for designing inclusive corrective feedback cycles in blended English-language courses.

Keywords: inclusive education, corrective feedback, blended learning, language learning, comprehension, student engagement, Universal Design for Learning, formative assessment, self-regulation, multimodal feedback.

Raqamli texnologiyalarning ta'lim jarayoniga kirib kelishi aralash ta'limning rivojlanishiga olib kelib, auditoriya mashg'ulotlarini onlayn faoliyat, raqamli resurslar va mustaqil ta'lim bilan uyg'unlashtirish imkonini berdi. Biroq texnologiyaning mavjudligi o'z-o'zidan ta'limda inklyuzivlikni ta'minlamaydi. Talabalarning til darajasi, o'rganish sur'ati, kognitiv ehtiyojlari va texnologik imkoniyatlari turlicha bo'lgani sababli, bir xil tuzatishiy fikr-mulohaza barcha talabalar uchun birdek samarali bo'lmisligi mumkin.

Inklyuziv tuzatishiy fikr-mulohaza talabaning individual o'rganish xususiyatlari, til darajasi, mavjud bilimlari va kommunikativ ehtiyojlarini hisobga olgan holda tashkil etilishi lozim. Uning asosiy xususiyatlari foydalanish imkoniyati, aniqlik, amaliy qo'llash imkoniyati va hurmatga asoslanganlikdan iborat. Ya'ni fikr-mulohaza barcha talabalar uchun ochiq va tushunarli bo'lishi, xatoning sababi hamda uni tuzatish yo'lini ko'rsatishi, shuningdek, talabaning keyingi harakatini belgilashi kerak.

Aralash ta'lim sharoitida fikr-mulohazani turli kanallar orqali taqdim etish imkoniyati mavjud. Auditoriyada og'zaki izoh, qayta ifodalash, javobni talabadan aniqlashtirib olish

va metalingvistik fikr-mulohazadan foydalanish mumkin. Onlayn muhitda esa yozma, audio, video va vizual fikr-mulohazalar, avtomatlashtirilgan mashqlar, o'zini tekshirish hamda tengdoshlar fikr-mulohazasidan foydalanish imkoniyati mavjud. Shu sababli fikr-mulohaza bir martalik "xato — to'g'ri javob" shaklida emas, balki tashxislash → fikr-mulohaza → qayta ishlash → takomillashtirish → yangi vaziyatda qo'llash bosqichlaridan iborat uzluksiz jarayon sifatida tashkil etilishi maqsadga muvofiq.

Talabaning fikr-mulohazani tushunishi uning ta'limiy samaradorligining asosiy shartlaridan biridir. Fikr-mulohaza "nima noto'g'ri?", "nima sababdan noto'g'ri?" va "keyingi safar uni qanday tuzataman?" kabi savollarga javob berishi kerak. Bunday yondashuv talabaning xatoni mustaqil tahlil qilishi va yangi topshiriqlarda to'g'ri variantni qo'llashiga yordam beradi.

Fikr-mulohazaning samaradorligida talabaning faol ishtiroki muhim vositachi omil hisoblanadi. Talaba fikr-mulohazadan keyin topshiriqni qayta bajarishi, xatosini tahlil qilishi, o'ziga mos strategiyani tanlashi va o'rgangan bilimni yangi vaziyatda qo'llashi kerak. Shu nuqtai nazardan, "fikr-mulohaza → qayta ishlash → mulohaza yuritish → yangi topshiriq" sikli oddiy "fikr-mulohaza → baho" modeliga nisbatan samaraliroq pedagogik tuzilma sifatida qaraladi.

Tahlil asosida inklyuziv tuzatishiy fikr-mulohazaning besh bosqichli konseptual modeli taklif etiladi:

KIRISH IMKONIYATI → ANIQLASH → TUSHUNISH → HARAKAT → YANGI VAZIYATDA QO'LLASH → YANGI FIKR-MULOHAZA SIKLI

Bunda:

- Kirish imkoniyati — talabaning fikr-mulohazani olish, ko'rish, eshitish va undan foydalanish imkoniyatini;
- Aniqlash — talabaning o'z xatosini anglash va aniqlash jarayonini;
- Tushunish — xatoning sababi hamda to'g'ri variantni anglashni;
- Harakat — xatoni mustaqil ravishda tuzatishni;
- Yangi vaziyatda qo'llash — o'zlashtirilgan bilim va ko'nikmani yangi topshiriq yoki kommunikativ vaziyatda qo'llashni anglatadi.

Modelning asosiy natijalari tushunish va faol ishtirok bilan belgilanadi.

Xulosa

Nazariy tahlil shuni ko'rsatadiki, inklyuziv tuzatishiy fikr-mulohaza aralash til ta'limi sharoitida talabalarning tushunishi va faol ishtirokini qo'llab-quvvatlovchi samarali pedagogik yondashuvdir. Uning samarasi fikr-mulohazaning shunchaki mavjudligidan ko'ra, uning qanday berilishi va talaba tomonidan qanday qayta ishlanishiga ko'proq bog'liq.

Shuning uchun fikr-mulohaza aniq, o'z vaqtida, hurmatga asoslangan, turli shakl va vositalarda taqdim etiladigan, moslashuvchan hamda keyingi harakat yo'nalishini ko'rsatuvchi bo'lishi lozim. Aralash ta'lim esa fikr-mulohazani auditoriya va raqamli muhitda uzluksiz tashkil etish, uni qayta ko'rib chiqish va individual sur'atda o'zlashtirish imkonini beradi.

Eng muhim metodik xulosa shundan iboratki, tuzatishiy fikr-mulohaza baholashning yakuniy nuqtasi emas, balki yangi o'rganish jarayonining boshlanishi sifatida tashkil etilishi kerak. Bunday yondashuv talabaning xatosini shunchaki tuzatish bilan cheklanmay, uning xatodan o'rganishi, o'z faoliyatini tahlil qilishi, mustaqil ravishda qaror qabul qilishi va o'zlashtirilgan bilimlarni yangi vaziyatlarda qo'llashiga imkon yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

- 1.CAST. (2024). CAST Universal Design for Learning Guidelines version 3.0.
- 2.Li, S. (2010). The effectiveness of corrective feedback in SLA: A meta-analysis.
- 3.Liu, H. H., Feng, M. (2023). The role of learner engagement with corrective feedback in EFL/ESL classrooms.
- 4.Lyster, R., Saito, K. (2010). Oral feedback in classroom SLA: A meta-analysis.
- 5.Nicol, D. J., Macfarlane-Dick, D. (2006). Formative assessment and self-regulated learning.
- 6.UNESCO. (2020). Global Education Monitoring Report 2020: Inclusion and education: All means all.
- 7.Hattie, J., Timperley, H. (2007). The power of feedback.